

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

(для студентів 1 та 2 курсу заочної форми навчання
галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» (для студентів 1 та 2 курсу заочної форми навчання галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напрямку підготовки 6.030601 «Менеджмент») /Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. П. Решетило, О. Ю. Єгорова, О. І. Батістова. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 42 с.

Укладачі: В. П. Решетило, О. Ю. Єгорова, О. І. Батістова

Рецензент: доц., канд. екон. наук І. А. Островський

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії, протокол №4 від 20 листопада 2012 р.

© В. П. Решетило, О. Ю. Єгорова, О. І. Батістова, ХНАМГ, 2013

ЗМІСТ

| | Стор. |
|---|-------|
| ВСТУП | 4 |
| 1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ | 5 |
| 1.1. Мета, предмет та місце дисципліни | 5 |
| 1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни | 5 |
| 1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги | 7 |
| 1.4. Рекомендована основна навчальна література | 8 |
| 1.5. Анотації програми навчальної дисципліни | 9 |
| 2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ | 11 |
| 2.1. Структура навчальної дисципліни..... | 11 |
| 2.2. Тематичний план навчальної дисципліни..... | 11 |
| 2.3. Розподіл часу за змістовими модулями та формами навчальної роботи..... | 30 |
| 2.4. Розподіл часу самостійної роботи..... | 34 |
| 2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту..... | 36 |
| 2.6. Порядок та критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів..... | 36 |
| 2.7. Інформаційно-методичне забезпечення | 39 |

ВСТУП

Національне господарство кожної країни складається з сукупності різноманітних галузей, кожна з яких має свої особливості економічної діяльності. Економічні відносини, які виникають між ними і всередині них і будуються на основі загальних принципів і моделей господарської діяльності, вивчає дисципліна «Основи економічної теорії». Засвоєння студентами основних економічних категорій, понять, законів і закономірностей – необхідна передумова успішного вивчення у подальшому макро- та мікроекономіки, інших теоретичних економічних дисциплін.

Курс «Економічна теорія» є нормативним для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент».

Програма розроблена на основі:

ГСВО України: ОКХ підготовки бакалавра галузі знань 0306 „ Менеджмент адміністрування”, напряму підготовки 6. 030601 «Менеджмент» 2010 р.

ГСВО України: ОПП підготовки бакалавра галузі знань 0306 „ Менеджмент адміністрування” напряму підготовки 6. 030601 «Менеджмент» 2010 р.

Програма нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 0306 «Менеджмент адміністрування», напряму підготовки 6. 030601 «Менеджмент» 2010 р.

СВО ХНАМГ: Навчальний план підготовки бакалавра денної форми навчання галузі знань 0306 «Менеджмент адміністрування»напряму підготовки бакалаврів 6. 030601 «Менеджмент» 2011 р.

Програма ухвалена кафедрою економічної теорії (протокол №4 від 20 листопада 2012 р.)

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Метою і завданням викладання курсу «Економічна теорія» є набуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення та економічної культури, адекватних до уявлень переходу країни до ринкових відносин, а також навчання базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних із майбутньою практичною діяльністю.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- розуміти об'єкт, предмет та методологію дослідження економічних процесів та явищ у сучасних умовах господарювання;
- набути належних навиків раціональної економічної поведінки, відповідно до концептуальних основ ринкової економіки;
- розуміти особливості функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури;
- виробити уявлення про механізм функціонування економічної системи в умовах ринкової та трансформаційної економік;
- набути навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

| Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни | Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну |
|--|---|
| Вихідна | Міжнародні економічні відносини Основи зовнішньоекономічної діяльності Менеджмент і адміністрування (Менеджмент) |

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Частина 1 Економічна теорія. Теоретичні засади макроекономіки

ЗМ 1.1. Загальні основи соціально-економічного розвитку. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Тема 2. Економічна система суспільства.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства.

Тема 4. Теорія товару і грошей.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи.

ЗМ І.2. Розвиток підприємництва. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці.

Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг.

Тема 8. Капітал сфери обігу.

Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі.

Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл.

Тема 11. Держава та її економічні функції.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем.

ЗМ І.3. Теоретичні засади макроекономіки

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 14. Предмет, метод та функції макроекономіки.

Тема 15. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Тема 16. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції.

Тема 18. Класична модель макроекономічної рівноваги.

Тема 19. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM.

Частина 2 Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність. Теоретичні засади мікроекономіки.

ЗМ ІІ.1. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 20. Фіскальна політика держави.

Тема 21. Монетарна політика.

Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання.

Тема 23. Інфляція та антиінфляційна політика.

Тема 24. Безробіття та політика зайнятості.

Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці.

ЗМ ІІ.2. Основи мікроекономічного аналізу. Теорії споживання та виробництва

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 26. Корисність економічного блага. Економічний вибір.

Тема 27. Аналіз поведінки споживача.

Тема 28. Попит та пропозиція.

Тема 29. Теорія еластичності.

Тема 30. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми.

Тема 31. Витрати виробництва.

ЗМ II.3. Теорія ринкових структур та ринки ресурсів. Загальна рівновага та ефективність

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи (теми)

Тема 32. Ринок досконалої конкуренції.

Тема 33. Монопольний ринок.

Тема 34. Ринок монополістичної конкуренції.

Тема 35. Олігополістична структура ринку.

Тема 36. Похідний попит.

Тема 37. Ринок праці.

Тема 38. Ринок капіталу.

Тема 39. Економічна ефективність та добробут.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

| Вміння (за рівнями сформованості) та знання | Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова) | Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші) |
|--|--|--|
| 1 | 2 | 3 |
| Репродуктивний рівень. Обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності. Володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження. | Виробнича | Організаційна |
| Алгоритмічний рівень Оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденцій розвитку світової економіки. Застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму. | Виробнича | Організаційна |

| 1 | 2 | 3 |
|--|------------------|----------------------|
| <p>Евристичний рівень</p> <p>Аналізувати особливості розвитку та встановлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності.</p> <p>Аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах.</p> <p>Аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки.</p> | <p>Виробнича</p> | <p>Організаційна</p> |

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Гальчинський А.С. Основи економічних знань : навч. посіб. / А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін. - К. : Вища шк., 2002.
2. Економіка : навч. посіб. / За ред. С.В.Степаненка. - К.: КНЕУ, 2000 - 306 с.
3. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В.Д.Базилевича. - К. : Знання - Прес, 2005.-615 с.
4. Економічна теорія : навч. посіб. / за ред. С.М.Воробйова. - Х., К., 2004. - 704 с.
5. Крупка М.І. Основи економічної теорії / М.І. Крупка, П.І. Островерх, С.Л. Реверчук. - К. : Альбіна, 2001.-344 с.
6. Мочерний С.В. Основи економічних знань : підручник С.В. Мочерний. - К. : Академія, 2000. - 304 с.
7. Основи економічної теорії: підручник / за ред. А.А.Чухно. - К. : Вища шк., 2001. - 606 с.
8. Экономическая теория : учебник [для студ. высш учеб. завед.] / под ред. В.Д. Камаева. -М.: Гуманит. издат. «Владос», 2001. - 640 с.
9. Агапова Т.А., Середина С.Ф. Макроекономіка : учебник / Т.А. Агапова, С.Ф. Середина. -М. : МГУ; Дело и Сервис, 2000.
- 10.Базилевич В.Д. Макроекономіка : підручник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик; за ред. В.Д. Базилевича. - К. : Знання, 2004. - 851 с.

- 11.Базилевич В.Д. Макроекономіка : навч. посіб. / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик. - К. : Атіка, 2002.-368 с.
 - 12.Базилінська О.Я. Макроекономіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Я. Базилінська. - К.: ЦНЛ, 2005. - 442 с.
 - 13.Вечканов Г.С, Вечканова Г.Р. Макроекономика / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова. - СПб. : Питер, 2002. - 432 с.
 - 14.Кучерявенко І.А. Макроекономіка: Практикум : навч. посіб. / І.А. Кучерявенко. - К. : Вікар, 2003.-239 с.
 - 15.Манків, Грегорі Н.М. Макроекономіка : пер. з англ. / наук, ред., пер. С. Панчишина. - К. : Основи, 2001.-588 с.
 - 16.Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольної роботи з дисципліни «Основи економічної теорії» (для студентів 1 курсу денної і 2 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент». Укл. Єгорова А.О., Москвіна А.О. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 130с.
 - 17.Мікроекономіка і макроекономіка : підручник / за заг. ред. С. Будаговської. - К. : Основи, 2001.-518 с.
 - 18.Моторин Р.М. Система національних рахунків : навч. посіб. / Р.М. Моторин, Т.М. Моторина. - К. : КНЕУ, 2001. - 336 с.
 - 19.Небава М.І. Теорія макроекономіки : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.І. Небава. -К. : Слово, 2003.-536 с.
 - 20.Панчишин С. Макроекономіка : навч. посіб. / С. Панчишин. - К.: Либідь, 2001. - 616 с.
 - 21.Перехідна економіка : підручник / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Ліанова та ін.; за ред. В.М. Гейця. -К. : Вища шк., 2003. -591 с.
 - 22.Ястремський О. Основи мікроекономіки / О. Ястремський, О. Гриценко; вид. 2-ге, перероб, і допов.; з комп'ютер. дод. на лазерному диску. - К.: Знання - Прес, 2007. - 578 с.
- добавить методичку для самост.роботи.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Метою і завданням викладання курсу «Економічна теорія» є набуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення та економічної культури, адекватних до уявлень переходу країни до ринкових відносин, а також навчання базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані

рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних із майбутньою практичною діяльністю.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ

Цель и задачи преподавания курса «Экономическая теория» - приобретение будущими специалистами фундаментальных экономических знаний, формирование логики экономического мышления и экономической культуры, адекватных представлениям перехода страны к рыночным отношениям, а также обучение базовым методам познания и анализа экономических процессов, умения принимать обоснованные решения по экономическим проблемам, связанным с будущей практической деятельностью.

ECONOMIC THEORY

The purpose and objectives of teaching the course "Economic Theory" - the acquisition of future specialists fundamental economic knowledge, the formation of the logic of economic thinking and economic culture, adequate representation of the country's transition to market relations, as well as training in basic techniques of knowledge and analysis of economic processes, the ability to make informed decisions on economic issues related to future practitioners.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни Економічна теорія

| Призначення: підготовка бакалавра | Галузь знань, напрям підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень | Характеристика навчальної дисципліни |
|--|---|--|
| <p>Кількість кредитів, відповідно ECTS – 6,0</p> <p>Загальна кількість годин – 216</p> <p>Змістових модулів –6</p> | <p>Галузь знань - 0306 «Менеджмент і адміністрування»</p> <p>Напрямок підготовки – 6. 030601 «Менеджмент»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр</p> | <p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки –перший Семестр – 2</p> <p>Аудиторні заняття: 10 Лекції – 4 Практичні – 6 Самостійна робота – 62 Вид підсумкового контролю – залік</p> <p>Рік підготовки –другий Семестр – 3</p> <p>Аудиторні заняття: 12 Лекції – 6 Практичні – 6 Самостійна робота –132</p> <p>Вид підсумкового контролю – залік</p> |
| <p>Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 11% до 89%</p> | | |

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

ЧАСТИНА *ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ*

(3 / 108)

ЗМ І.1. Загальні основи соціально-економічного розвитку. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки.

Навчальні елементи (теми)

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи та течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Складові сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2. Економічна система суспільства

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх усунення. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки. Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки. Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок. Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість

(рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей. Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці. Інфляція, її суть і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку. Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні. Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів. Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах. Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу. Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції. Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність. Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

ЗМ І.2. Розвиток підприємництва. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації

Навчальні елементи (теми)

Тема 1. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організацій процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання. Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкта підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспектива розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Тема 2. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 3. Капітал сфери обігу

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа. Торгові доми. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Торговельний прибуток і його норма. Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці. Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 4. Ринкові відносини в аграрному секторі

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл і використання рентного доходу. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі. Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Тема 5. Доходи населення, їх формування та розподіл

Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність. Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та

використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 6. Держава та її економічні функції

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки, фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів. Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Тема 7. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах.

Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та

послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації. Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити. Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 8. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх вирішення людством. Сучасні глобальні проблеми. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

ЗМ І.3. Теоретичні засади макроекономіки.

Навчальні елементи (теми)

Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки

Макроекономіка - розділ економічної теорії. Економічна система як об'єкт макроекономічного аналізу. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія. Основні макроекономічні проблеми й суперечності. Предмет макроекономіки. Функції макроекономіки. Методологія макроекономіки. Аналіз сукупних економічних тенденцій. Агреговані показники і функціональні взаємозв'язки між ними. Методи й принципи макроекономічних досліджень. Економічне моделювання. Екзогенні та ендегенні змінні макроекономічних моделей. Статичні й динамічні моделі. Ex post-аналіз в порівнянні з ex ante-аналізом. Мета та завдання макроекономіки. Макроекономічний аналіз як інструмент пізнання. Позитивний і нормативний аналіз. Теоретичне обґрунтування економічної політики. Макроекономічне прогнозування. Становлення та розвиток

макроекономіки. Сучасні макроекономічні теорії: посткейнсіанська макроекономіка, неокласична макроекономіка, монетаризм. Основні макроекономічні проблеми та суперечності економіки України.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Економічний кругообіг у простій економічній системі. Структура моделі економічного кругообігу. Взаємодія між домогосподарствами і фірмами. Ринок ресурсів та ринок продуктів. Включення державного сектору в кругообіг доходів і продуктів. Роль фінансових посередників в економічному кругообігу. Модель кругообігу із включенням зовнішньоекономічного сектору. Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроеко-номічного рахівництва. Сутність СНР та її відмінність від системи БНГ (балансу народного господарства). Методологічні принципи побудови системи національних рахунків.

Основні категорії системи національних рахунків: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Переваги та обмеження СНР. Проблеми впровадження СНР в Україні. Роль макроекономічних показників. Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва, загальний рівень цін, зайнятість. Валовий національний дохід (ВНД) та валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Визначення кінцевої і проміжної продукції, доданої вартості. Подвійний рахунок та його виключення. Динаміка ВВП в Україні. СНР - система взаємопов'язаних показників. Співвідношення між основними показниками системи національних рахунків (СНР). Чистий національний дохід (ЧНД). Чистий внутрішній продукт (ЧВП), Валовий національний наявний дохід (ВННД). Обчислення реальних обсягів: номінальний і реальний ВВП. Темп росту й темп приросту реального ВВП. Індекс цін і дефлятор. Інфлювання та дефлювання ВВП. ВВП та суспільний добробут. Особливості макроекономічних показників. Неринкові операції. Зростання вільного часу. Поліпшення якісних характеристик продукції. ВВП та навколишнє середовище. Тіньова економіка. Методика обчислення обсягів тіньової економіки. Чистий економічний добробут (NEW).

Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Сутність сукупного попиту, його відмінність від індивідуального попиту. Сукупний попит та його модель. Структура сукупного попиту. Споживчий попит. Інвестиційний попит. Попит держави. Попит закордону. Цінові фактори,

які впливають на сукупний попит: зміна процентної ставки, ефект багатства, обсяг та структура імпорту. Крива сукупного попиту (AD). Нецінові фактори, які впливають на сукупний попит. Зміни в споживчих витратах, інвестиційних витратах, державних витратах та у витратах на чистий експорт. Заплановані й фактичні витрати.

Сукупна пропозиція. Короткострокова крива сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію: цінові фактори - зміна процентної ставки, зміна рівня цін; нецінові фактори - зміни цін на ресурси, продуктивності праці, правових норм. Кейнсіанська крива сукупної пропозиції. Класична крива сукупної пропозиції. Узагальнена крива сукупної пропозиції. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Рівноважний рівень цін. Рівноважний обсяг виробництва. Три варіанти макроекономічної рівноваги. «Сукупний попит - сукупна пропозиція» як базова модель економічної рівноваги. Довгострокова й короткострокова рівновага. Порушення рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції. Механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі АВ-АБ. Парадокс ощадливості. Сучасні теорії сукупної пропозиції.

Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання і заощадження. Дохід кінцевого використання і споживання. Функція споживання. Споживання як функція доходу кінцевого використання. Функція заощадження. Середня схильність до споживання й заощадження. Гранична схильність до споживання та заощадження. Автономне споживання і чинники, які на нього впливають. Графік функції споживання (С). Графік функції заощадження (Б). Теорії споживання. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання. Чинники споживання і заощадження, не пов'язані з поточним доходом. Вибір активу заощадником. Ліквідність активу. Активи вищої та нижчої цінності. Види заощаджень. Національні заощадження. Рівень заощаджень. Динаміка середньої схильності до споживання. Особливості споживання в Україні в умовах ринкової трансформації національної економіки. Інвестиції як компонент сукупних витрат. Інвестиційна функція та її графік.

Роль інвестицій в економіці. Нестабільність інвестицій. Інвестиції в економіку України. Процентна ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна й реальна процентна ставка. Процентна ставка і чиста прибутковість інвестицій. Автономні інвестиції. Сутність мультиплікатора.

Таблична модель мультиплікативного процесу. Модель простого мультиплікатора. Мультиплікатор Кейнса. Мультиплікативна зміна реального ВВП. Вплив інфляції на мультиплікативний ефект. Парадокс ощадливості. Вплив інвестицій на обсяг національного виробництва. Індуційовані інвестиції. Модель акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

Тема 5. Класична модель макроекономічної рівноваги

Рівновага економічних систем та механізм її забезпечення. Рівновага ринкової економіки. Передумови й еволюція розвитку класичної моделі макроекономічної рівноваги. Класична модель макроекономічної рівноваги: взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій. Гіпотези класичної моделі макроекономічної рівноваги. Ринок ресурсів. Праця як головний ресурс класичної макромоделі. Умови рівноваги ринку праці за класичною моделлю. Взаємозв'язок графіка рівноваги ринку праці з виробничою функцією. Визначення рівноважного обсягу виробництва. Ринок грошей та його рівновага. Графік рівноваги ринку грошей за класичною моделлю. Ринок товарів. Умови та графік рівноваги ринку товарів за класичною моделлю. Ринок заощаджень. Вплив процентної ставки на ринок заощаджень. Графік рівноваги ринку заощаджень. Загальна рівновага класичної макромоделі: система взаємопов'язаних графіків.

Тема 6. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Ринок товарів та платних послуг. Модель «витрати - випуск» - кейнсіанська модель товарного ринку. Закрита економіка. Сукупні видатки. Заплановані видатки, фактичні видатки. Графік «кейнсіанський хрест», становлення рівноваги на товарному ринку без державного втручання та з ним. Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви. Модель «вилучення - ін'єкції». Мультиплікатор видатків. Графік Хікса-Хансена для ринку товарів та платних послуг - крива IS. Фактори, які впливають на переміщення кривої IS. Ринок грошей та цінних паперів. Пропозиція грошей. Попит на гроші. Мотиви попиту на гроші: операційний, спекулятивний, обачливості. Ліквідна пастка. Інвестиційна пастка. Умови рівноваги на ринку грошей та цінних паперів. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних товарів - крива LM. Фактори, які впливають на переміщення кривої LM. Ринок робочої сили. Пропозиція робочої сили. Попит на робочу силу. Умови рівноваги на ринку робочої сили. Реальна та номінальна заробітна плата. Загальна рівновага на ринках товарів і послуг, грошей та цінних паперів. Модель IS-LM як

аналітичний засіб макроекономічної політики. Аналіз руху по кривих та переміщення кривих в моделі IS-LM. Вплив держави на загальну рівновагу засобами монетарної й фіскальної політики. Застосування моделі IS-LM для аналізу економіки України.

**ЧАСТИНА *ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА
МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
МІКРОЕКОНОМІКИ* (3 / 108)**

ЗМ П.1. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність

Навчальні елементи (теми)

Тема 1. Фіскальна політика держави

Зміст фіскальної політики: цілі та інструменти. Податкові надходження як основне джерело доходів держави. Прямі й непрямі податки та їх роль у наповненні бюджету. Принципи ефективного оподаткування. Державні видатки і їх структура. Поточні та капітальні витрати держави. Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча й стримуюча фіскальна політика. Модель впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва. Мультиплікатор державних витрат і податковий мультиплікатор. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Недискреційна (автоматична) фіскальна політика. Прогресивна шкала оподаткування. Соціальні трансферти. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделей «сукупний попит - сукупна пропозиція», «витрати-випуск», «АВ-А8». Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції.

Фіскальна політика й державний бюджет. Концепції збалансування державного бюджету. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет. Бюджетний дефіцит: причини виникнення і економічні наслідки. Державне бюджетне обмеження. Циклічний та структурний дефіцити бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Емісійне й боргове фінансування бюджетного дефіциту. Державний борг та його структура. Економічні наслідки державного боргу. Ефект витіснення державою приватних інвестицій і тягар боргу для майбутніх поколінь. Методи управління державним боргом. Рефінансування. Реструктуризація. Боргові свопи. Списання боргу. Державний

борг України та можливості його погашення. Фіскальна політика в Україні: основні напрями й протиріччя.

Тема 2. Монетарна політика

Грошовий ринок. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова маса і грошова база. Коефіцієнт монетизації. Попит на гроші й фактори, що його визначають. Модель попиту на гроші Баумоля-Тобіна (ВайтоІ-ТоВіп). Механізм функціонування грошового ринку. Центральний (національний) банк як суб'єкт монетарної політики. Операції центрального (національного) банку і грошова база. Інструменти центрального банку: політика облікової ставки, політика банківських резервів, операції на відкритому ринку. Механізм створення грошей банками. Вплив монетарної політики на економіку: політика «дорогих» та «дешевих» грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Грошовий та депозитний мультиплікатори. Суть монетарної політики. Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Стратегії монетарної політики. Таргетування як стратегія монетарної політики. Правила проведення монетарної політики. Проблема ефективності монетарної політики. Наслідки монетарної політики за моделлю IS-LM. Координація монетарної та фіскальної політики у моделі IS-LM. НБУ й монетарна політика в Україні. Заходи щодо стабілізації монетарної системи в трансформаційних економіках. Проблема довіри до грошей і монетарної політики.

Тема 3. Циклічні коливання та економічне зростання

Макроекономічна нестабільність і нерівномірність економічного розвитку. Економічні (ділові) цикли. Типи циклів. Теорії циклічних коливань. Циклічні коливання та їх види. Класифікація макроекономічних змінних для типового ділового циклу: проциклічні, анти-циклічні, ациклічні. Макроекономічний аналіз циклічних коливань. Циклічність, інфляція й безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Кейнсіанська й неокласична теорія економічних циклів. Застосування моделей AD-AS і IS-LM для аналізу циклічних коливань. Концепція реальних економічних циклів Д. Кюдланла та Е. Прескота. Рівноважний циклічний процес Р. Лукаса. Теорія циклічних коливань М.І. Туган-Барановського. Адаптація економіки до циклічних коливань. Державне антициклічне регулювання. Особливості економічного циклу в Україні. Макроекономічна динаміка. Сутність економічного зростання. Передумови й характерні риси сучасного

економічного зростання. Джерела економічного зростання. Методи обчислення джерел економічного зростання. Науково-технічний прогрес. Джерела зростання економіки України. Темпи економічного зростання. Фактори, які стримують економічне зростання. Макроекономічна політика стимулювання економічного зростання. Моделювання економічного зростання. Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей. Модель економічного зростання Харода-Домара. Модель економічного зростання Р. Солоу. Стаціонарний стан. «Золоте» правило нагромадження капіталу. Теорії розвитку: порівняльний аналіз. Економічне зростання та економічний розвиток. Державне регулювання економічного зростання. Показники рівня економічного розвитку. Особливості економічного зростання в Україні.

Тема 4. Інфляція та антиінфляційна політика

Інфляція як макроекономічне явище. Розрахунок темпу інфляції. Класифікація інфляції: за критерієм рівня; за формою прояву; за можливістю передбачення та за причинами виникнення. Інфляції попиту на основі моделі AD-AS. Монетарні та немонетарні фактори інфляції попиту. Передчасна й чиста інфляція попиту. Інфляційний розрив. Інфляція витрат (пропозиції) на основі моделі AD-AS. Стагфляція. Причини інфляції витрат. Інфляційна спіраль. Теоретичні підходи до пояснення причин інфляції. Кейнсіанський і класичний погляди на інфляцію. Зарплата, безробіття та інфляція. Крива Філіпса і її сучасна інтерпретація. Монетаристське пояснення причин інфляції. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Інфляційний податок і сеньйораж. Крива Лаффера для інфляційного податку. Інфляція та динаміка реальної процентної ставки. Принцип Фішера. Антиінфляційна політика держави та її роль у стабілізації економіки. Коефіцієнт дезінфляції. Особливості антиінфляційного регулювання в трансформаційних економіках. Інфляційні процеси в Україні: причини, наслідки й засоби стримування.

Тема 5. Безробіття та політика зайнятості

Механізм функціонування ринку праці. Чинники, що впливають на співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці. Безробіття як відхилення від рівноваги. Рівень зайнятості та рівень безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне й циклічне. Фактичний та природний рівень безробіття і фактори, що його визначають. Розрахунок змін в обсягах ВВП під впливом відхилень безробіття від природного рівня. Кейнсіанське пояснення безробіття.

Розрив безробіття як результат неефективного попиту. Неокласичні пояснення причин безробіття. Рекомендації щодо подолання безробіття з точки зору різних теоретичних концепцій. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Закон і крива Оукена. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса. Засоби державного регулювання зайнятості. Політика попиту та політика пропозиції у регулюванні ринку праці: переваги й ефективність. Соціальний захист безробітних. Макроекономічні засади політики зайнятості. Особливості ринку праці та стан безробіття в Україні.

Тема 6. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Механізм зовнішньоекономічної політики. Інструменти зовнішньоторговельної політики. Іноземне інвестування. Порівняльна та абсолютна перевага. Платіжний баланс. Типові компоненти платіжного балансу. Класифікація статей платіжного балансу та їх взаємозв'язок. Платіжний баланс України. Валютний курс. Реальний і номінальний валютні курси. Вплив інфляції на номінальний валютний курс. Види валютних курсів. Попит та пропозиція валюти. Міжнародні системи валютних курсів: Бреттон-Вудська і Ямайська. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Розрахунок ВВП у відкритій економіці. Міжнародний потік товарів та капіталів. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Вплив чистого експорту на ВВП. Вплив обмінного курсу на чистий експорт. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. Гранична схильність до імпорту. Модель Мандела-Флемінга для відкритої економіки. Модель IS-LM для відкритої економіки при плаваючому валютному курсі. Крива IS. Особливості кривої LM у системі координат дохід - процентна ставка та дохід - обмінний курс. Рівновага моделі IS-LM і вплив на неї грошової, фіскальної та зовнішньоекономічної політики. Модель ІБ-ІМ для відкритої економіки при фіксованому валютному курсі. Рівновага моделі К-ІМ і вплив на неї грошової, фіскальної та зовнішньоекономічної політики. Порівняльний аналіз макроекономічної політики при фіксованому й плаваючому обмінних курсах. Висновки моделі Мандела-Флемінга.

ЗМ П.2. Основи мікроекономічного аналізу. Теорії споживання та виробництва.

Навчальні елементи (теми)

Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір

Корисність і уподобання в економічній теорії. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної

корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Види поверхонь байдужості для перерахованих вище благ (пара взаємозамінних благ, пара взаємодоповнюючих благ, пара «нейтральне благо - благо з додатною корисністю»). Гранична норма заміщення. Бюджетне обмеження споживача. Модель можливого. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача, системи оподаткування, субсидій, квот тощо на положення бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача. Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживчого кошика. Методи знаходження точки рівноваги.

Тема 2. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Функції Торнквіста. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Крива індивідуального попиту. Поняття звичайних благ та благ Гіффена. Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за С лущким та за Хіксом. Рівняння С лущкого. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Прийняття рішень в ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику. Ризик та ефективність економічних рішень.

Тема 3. Попит та пропозиція

Ринковий попит як сума індивідуальних попиту (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції. Поняття надлишку споживача та надлишку виробника. Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, стелі цін, податки, квоти та тарифи, державний та приватний сектор.

Нецінове нормування дефіциту. Акцизні податки та максимізація акцизного збору.

Тема 4. Теорія еластичності

Поняття «еластичності» для загального випадку. Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту. Основні властивості еластичності. Оцінка еластичності зростаючої та спадної функції. Еластичність ступеневої функції. Дуговий метод розрахунку еластичності. Еластичність попиту за чинниками впливу: еластичність попиту за власною ціною блага, еластичність попиту за ціною взаємодоповнюючого блага та за ціною взаємозамінного блага (перехресна еластичність), еластичність попиту за доходом. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника. Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 5. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми

Фірма як суб'єкт ринку та виробнича ринкова система. Фактори виробництва та їх класифікація. Мотивація поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, короткотерміновий та довготерміновий періоди функціонування фірми. Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій. Сукупний, середній та граничний продукт у короткотерміновому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Двофакторна виробнича функція. Ізокванта та її властивості. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів. Зміна технології, зміна масштабу у довготерміновому періоді. Постійний, спадний та зростаючий ефект від збільшення масштабу виробництва.

Тема 6. Витрати виробництва

Поняття і види витрат. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. «Нормальний прибуток» як елемент витрат. Економічний та бухгалтерський прибуток. Витрати виробництва у короткотерміновому періоді.

Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Означення, графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат, точки мінімуму та їх взаємне розташування. Закон зростаючих граничних витрат. Витрати виробництва в довготерміновому періоді. Криві довготермінових витрат та їх види. Поняття ізокошти: означення, побудова, властивості. Карта ізокошт. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

ЗМ II.3. Теорія ринкових структур та ринки ресурсів. Загальна рівновага та ефективність.

Навчальні елементи (теми)

Тема 1. Ринок досконалої конкуренції

Поняття ринкової структури. Види ринкових структур та їх ознаки. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді. Максимізація прибутку. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення кривих сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку фірми - досконалого конкурента. Ринкова ціна та умови: прибутковості, беззбитковості, збитковості, повного згортання виробництва фірми (графічно). Пропозиція фірми та ринкова пропозиція. Конкурентна стратегія фірми у довготерміновому періоді: Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 2. Монопольний ринок

Модель чистої монополії та її характеристика. Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Монопсонія. Монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція фірми монополіста та особливості її формування. Цінова

дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії. Порівняльний аналіз досконалої конкуренції та монополії. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.

Тема 3. Ринок монополістичної конкуренції

Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку. Цінова політика фірми. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація). Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки. Вплив рекламної діяльності на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами. Суспільна ціна монополістичної конкуренції, порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком.

Тема 4. Олігополістична структура ринку

Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Основні причини існування олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: сутність моделей Курно та Бертрана. Олігополістичне ціноутворення. Моделі олігополістичного ціноутворення: цінова війна та її наслідки; картель та легальні угоди; таємні та мовчазні змови (лідерство у цінах). Модель ламаної кривої попиту. Ціноутворення за принципом: «витрати плюс ...». Основний зміст нецінової конкуренції. Олігополія та економічна ефективність. Науково-технічний прогрес за умов олігополії. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії.

Тема 5. Похідний попит

Похідний попит. Взаємозв'язок ринку продукту та ринків факторів виробництва. Попит на продукт та попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку продукту на похідний попит. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту та на ринку факторів виробництва. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва. Похідний попит та принцип оплати факторів. Порівняння граничного доходу та граничних витрат товаровиробника при споживанні одного фактора виробництва.

Тема 6. Ринок праці

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Обґрунтування рішення про найм. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Обґрунтування вибору робітника щодо праці та відпочинку: інструментарій ордина-лістської теорії корисності. Особливості ринкової пропозиції праці. Рівновага на ринку праці. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат на виробництво. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати.

Тема 7. Ринок капіталу

Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Поняття вибору у часі. Споживання та інвестиції. Уподобання у часі. Побудова бюджетного обмеження для випадку вибору обсягів споживання між теперішніми та майбутніми періодами. Оптимальний вибір. Попит та пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини. Види процентних ставок. Реальна та номінальна процентні ставки. Рівень дохідності, прибуток на капітал. Поняття теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень. Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу. Ринок землі. Особливості землі як фактору виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.

Тема 8. Економічна ефективність та добробут

Аналіз ринкової рівноваги. Часткова та загальна рівновага. Ефект зворотного зв'язку. Закон Вальраса. Рівновага в економіці обміну. Поняття загальної рівноваги за Парето. Ефективність та економіка добробуту. Парето - ефективний стан економіки. Теореми суспільного добробуту. Критерії оцінки добробуту: утилітаристський критерій, критерії Роулза та Хікса. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту: ефективність та справедливість.

2.3. Розподіл часу за змістовими модулями та формами навчальної роботи

Таблиця 2.3.1. Розподіл часу за змістовими модулями

Розподіл часу за частинами і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

| Частини (семестри) та змістові модулі | Всього, кредит/годин | Форми навчальної роботи | | |
|--|----------------------|-------------------------|-----------|------------|
| | | Лекц. | Сем., пр. | СРС |
| Частина I Економічна теорія. Теоретичні засади макроекономіки | 3,0/108 | 4 | 6 | 62 |
| ЗМ I.1. Загальні основи соціально-економічного розвитку. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки. | 1/36 | 2 | 2 | 21 |
| ЗМ I.2. Розвиток підприємництва. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації. | 1/36 | 1 | 2 | 21 |
| ЗМ I.3. Теоретичні засади макроекономіки. | 1/36 | 1 | 2 | 20 |
| Частина II. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність. Теоретичні засади мікроекономіки. | 3,0/108 | 6 | 6 | 132 |
| ЗМ II.1. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність. | 1/36 | 2 | 2 | 44 |
| ЗМ II.2. Основи мікроекономічного аналізу. Теорії споживання і виробництва. | 1/36 | 2 | 2 | 44 |
| ЗМ II.3. Теорія ринкових структур та ринки ресурсів. Загальна рівновага та ефективність. | 1/36 | 2 | 2 | 44 |
| РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ» | 6,0/216 | 10 | 12 | 194 |

Таблиця 2.3.2. – Розподіл часу лекційного курсу (денна форма навчання).

| Зміст | Кількість годин за напрямом підготовки (шифр, аббревіатура) |
|---|---|
| | 6. 030601 «Менеджмент» |
| 1 | 2 |
| ЧАСТИНА I. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАКРОЕКОНОМІКИ | 4 |
| ЗМ I.1. Загальні основи соціально-економічного розвитку. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки. | 2 |
| Тема 1. Предмет і метод економічної теорії | 0,2 |
| Тема 2. Економічна система суспільства | 0,5 |
| Тема 3. Виробництво, його сутність та роль в житті суспільства. | 0,5 |

| 1 | 2 |
|---|----------|
| Тема 4. Теорія товару і грошей | 0,3 |
| Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи | 0,5 |
| ЗМ I.2. Розвиток підприємництва. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації. | 1 |
| Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці | 0,1 |
| Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг | 0,2 |
| Тема 8. Капітал сфери обігу | 0,1 |
| Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі | 0,1 |
| Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл | 0,1 |
| Тема 11. Держава та її економічні функції | 0,2 |
| Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини | 0,1 |
| Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем | 0,1 |
| ЗМ I.3. Теоретичні засади макроекономіки. | 1 |
| Тема 14. Предмет, метод та функції макроекономіки | 0,1 |
| Тема 15. Макроекономічні показники в системі національних рахунків | 0,3 |
| Тема 16. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції | 0,2 |
| Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції | 0,2 |
| Тема 18. Класична модель макроекономічної рівноваги | 0,1 |
| Тема 19. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM | 0,1 |
| ЧАСТИНА II ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІКРОЕКОНОМІКИ. | 6 |
| ЗМ II.1. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність. | 2 |
| Тема 20. Фіскальна політика держави | 0,3 |
| Тема 21. Монетарна політика | 0,3 |
| Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання | 0,3 |
| Тема 23. Інфляція та антиінфляційна політика | 0,3 |
| Тема 24. Безробіття та політика зайнятості | 0,5 |
| Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці | 0,3 |

| 1 | 2 |
|---|------------|
| ЗМ II.2. Основи мікроекономічного аналізу. Теорії споживання та виробництва. | 2 |
| Тема 26. Корисність економічного блага. Економічний вибір | 0,4 |
| Тема 27. Аналіз поведінки споживача | 0,4 |
| Тема 28. Попит та пропозиція | 0,4 |
| Тема 29. Теорія еластичності | 0,4 |
| Тема 30. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми | 0,2 |
| Тема 31. Витрати виробництва | 0,2 |
| ЗМ II.3. Теорія ринкових структур та ринки ресурсів. Загальна рівновага та ефективність. | 2 |
| Тема 32. Ринок досконалої конкуренції | 0,4 |
| Тема 33. Монопольний ринок | 0,4 |
| Тема 34. Ринок монополістичної конкуренції | 0,2 |
| Тема 35. Олігополістична структура ринку | 0,2 |
| Тема 36. Похідний попит | 0,2 |
| Тема 37. Ринок праці | 0,2 |
| Тема 38. Ринок капіталу | 0,2 |
| Тема 39. Економічна ефективність та добробут | 0,2 |
| РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ» | 10 |

Таблиця 2.3.3 – Розподілу часу практичних занять (денна форма навчання).

| Зміст | Кількість годин за напрямом підготовки (шифр, аббревіатура) |
|---|--|
| | 6. 030601 «Менеджмент» |
| 1 | 2 |
| ЧАСТИНА I. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАКРОЕКОНОМІКИ | 6 |
| ЗМ I.1. Загальні основи соціально-економічного розвитку. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки. | 2 |
| Тема 1. Предмет і метод економічної теорії | 0,4 |
| Тема 2. Економічна система суспільства | 0,4 |
| Тема 3. Виробництво, його сутність та роль в житті суспільства. | 0,4 |
| Тема 4. Теорія товару і грошей | 0,4 |

| 1 | 2 |
|---|----------|
| Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи | 0,4 |
| ЗМ I.2. Розвиток підприємництва. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації. | 2 |
| Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці | 0,25 |
| Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг | 0,25 |
| Тема 8. Капітал сфери обігу | 0,25 |
| Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі | 0,25 |
| Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл | 0,25 |
| Тема 11. Держава та її економічні функції | 0,25 |
| Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини | 0,25 |
| Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем | 0,25 |
| ЗМ I.3. Теоретичні засади макроекономіки. | 2 |
| Тема 14. Предмет, метод та функції макроекономіки | 0,3 |
| Тема 15. Макроекономічні показники в системі національних рахунків | 0,4 |
| Тема 16. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції | 0,3 |
| Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції | 0,4 |
| Тема 18. Класична модель макроекономічної рівноваги | 0,3 |
| Тема 19. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM | 0,3 |
| ЧАСТИНА II ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІКРОЕКОНОМІКИ. | 6 |
| ЗМ II.1. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність. | 2 |
| Тема 20. Фіскальна політика держави | 0,5 |
| Тема 21. Монетарна політика | 0,5 |
| Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання | 0,25 |
| Тема 23. Інфляція та антиінфляційна політика | 0,25 |
| Тема 24. Безробіття та політика зайнятості | 0,25 |
| Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці | 0,25 |

| 1 | 2 |
|---|-----------|
| ЗМ II.2. Основи мікроекономічного аналізу. Теорії споживання та виробництва. | 2 |
| Тема 26. Корисність економічного блага. Економічний вибір | 0,5 |
| Тема 27. Аналіз поведінки споживача | 0,5 |
| Тема 28. Попит та пропозиція | 0,25 |
| Тема 29. Теорія еластичності | 0,25 |
| Тема 30. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми | 0,25 |
| Тема 31. Витрати виробництва | 0,25 |
| ЗМ II.3. Теорія ринкових структур та ринки ресурсів. Загальна рівновага та ефективність. | 2 |
| Тема 32. Ринок досконалої конкуренції | 0,25 |
| Тема 33. Монопольний ринок | 0,25 |
| Тема 34. Ринок монополістичної конкуренції | 0,25 |
| Тема 35. Олігополістична структура ринку | 0,25 |
| Тема 36. Похідний попит | 0,25 |
| Тема 37. Ринок праці | 0,25 |
| Тема 38. Ринок капіталу | 0,25 |
| Тема 39. Економічна ефективність та добробут | 0,25 |
| РАЗОМ | 12 |

2.4. Організація самостійної роботи студентів

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем процесів обробки та утилізації осадів.

Таблиця 2.4.1. – Розподіл часу самостійної роботи за її формами

| Зміст | Години | Форма звіту |
|---|-----------|------------------------|
| ЧАСТИНА I. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАКРОЕКОНОМІКИ | 62 | |
| ЗМ I.1. Загальні основи соціально-економічного розвитку. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки. | 12 | |
| 1. Огляд основної та додаткової літератури | 3 | Конспект |
| 2. Самостійний розгляд питань: «Показники економічної та соціальної ефективності суспільного виробництва». | 3 | Конспект |
| 3. Розгляд контрольних запитань і прикладів | 4 | Відповіді у зошиті для |

| Зміст | Години | Форма звіту |
|---|------------|--|
| тестових завдань. | | практичних занять |
| 4. Курсова робота (вивчення літератури, складання плану курсової роботи) | 2 | Матеріали у зошиті |
| ЗМ I.2. Розвиток підприємництва. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації. | 36 | |
| 1.Огляд основної та додаткової літератури | 5 | Конспект |
| 2. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань. Підготовка до поточного тестування. | 5 | Відповіді у зошиті для практичних занять |
| 3. Курсова робота (написання курсової роботи) | 26 | Текст |
| ЗМ I.3. Теоретичні засади макроекономіки. | 14 | |
| 1. Огляд основної та додаткової літератури | 6 | Конспект |
| 2. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань. | 6 | Конспект |
| 3. Захист курсової роботи | 2 | |
| ЧАСТИНА II ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІКРОЕКОНОМІКИ. | 132 | |
| ЗМ II.1. Державне регулювання економіки та макроекономічна нестабільність. | 40 | |
| 1. Огляд основної та додаткової літератури | 10 | Текст |
| 2. Самостійний розгляд питань: «Нові макроекономічні показники» | 10 | Конспект |
| 3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань. Підготовка до поточного тестування | 10 | Відповіді у зошиті для практичних занять |
| 4.Розв'язання типових задач змістового модулю | 9 | Відповіді у зошиті для практичних занять |
| 5. Контрольна робота (вивчення літератури, складання плану контрольної роботи) | 1 | План |
| ЗМ II.2. Основи мікроекономічного аналізу. Теорії споживання та виробництва. | 52 | |
| 1.Огляд основної та додаткової літератури | 10 | Текст |
| 2. Самостійний розгляд питань: «Еластичність пропозиції та її види». | 10 | Конспект |
| 3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань. Підготовка до поточного тестування | 10 | Відповіді у зошиті для практичних занять |
| 4.Розв'язання типових задач змістового модулю | 9 | Відповіді у зошиті для практичних занять |
| 3. Контрольна робота (написання роботи) | 13 | Текст |
| ЗМ II.3. Теорія ринкових структур та ринки ресурсів. Загальна рівновага та ефективність. | 40 | |
| 1.Огляд основної та додаткової літератури | 13 | Текст |
| 2. Самостійний розгляд питань: «Види монополій». | 13 | Конспект |
| 3. Розгляд контрольних запитань і прикладів | 13 | Відповіді у зошиті для |

| Зміст | Години | Форма звіту |
|--|------------|-------------------|
| тестових завдань. Підготовка до поточного тестування | | практичних занять |
| 4. Захист контрольної роботи | 1 | |
| РАЗОМ | 194 | |

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Таблиця 2.5.1.

| Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо) | Розподіл балів, % |
|--|-------------------|
| Поточний контроль за частинами та змістовими модулями | |
| ЧАСТИНА I. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАКРОЕКОНОМІКИ <i>2 семестр</i> | |
| ЗМ 1. Тестування | 30% |
| ЗМ 2. Тестування | 30% |
| ЗМ 3. Тестування, написання курсової роботи | 10% 10% |
| Заліково-підсумкова робота | 20% |
| Усього: | 100% |
| <u>Підсумковий контроль (2-ий семестр)</u> | |
| Залікова відмітка є підсумком суми балів, накопиченої за змістовими модулями. | |
| Усього: | 100% |
| ЧАСТИНА II. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІКРОЕКОНОМІКИ. <i>3 семестр</i> | |
| ЗМ 1. Тестування, розв'язання задач | 30% |
| ЗМ 2. Тестування, розв'язання задач | 30% |
| ЗМ 3. Тестування, написання контрольної роботи | 10% 10% |
| Заліково-підсумкова робота | 20% |
| Усього: | 100% |
| <u>Підсумковий контроль (3-ій семестр)</u> | |
| Залікова відмітка є підсумком суми балів, накопиченої за змістовими модулями. | |
| Усього: | 100% |

2.6. Порядок та критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів.

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- виконання курсової та контрольної робіт;

- поточне тестування;
- складання заліку.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання заліку. Для підсумкового оцінювання знань використовують двобальну національну шкалу («зараховано», «не зараховано»).

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання курсової та контрольної робіт.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою. При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Порядок і критерії оцінювання тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу „так - ні”; „правильно - неправильно” тощо. *Оцінюються 1 бал.*

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу „так-ні”. Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого

типу являють собою твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал - одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо.*

Проведення підсумкового контролю

Залік здійснюється у письмовій формі за заліковими білетами, що містять два теоретичні питання і тести. Залікові відповіді за білетами оцінюються за 2-бальною системою за національною шкалою

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно (достатньо)”. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

| % набраних балів | Оцінка за національною шкалою | Оцінка за шкалою |
|-------------------------|--|-------------------------|
| більше 90 – 100 включно | Відмінно | A |
| більше 80 – 90 включно | Добре | B |
| більше 70 – 80 включно | | C |
| більше 70 – 60 включно | Задовільно | D |
| більше 60 – 50 включно | | E |
| більше 25 – 50 включно | Незадовільно з можливістю повторного складання | FX |
| від 0 до 25 включно | Незадовільно з обов'язковим повторним курсом | F |

** З можливістю повторного складання*

*** З обов'язковим повторним курсом*

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

| Бібліографічні описи, Інтернет адреси | ЗМ, де застосовується |
|--|-------------------------------|
| 1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання) | |
| 1. Гальчинський А.С. Основи економічних знань : навч. посіб. / А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін. - К. : Вища шк., 2002. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 2. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В.Д.Базилевича. - К. : Знання - Прес, 2005.-615 с. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 3. Перехідна економіка:Підручник /За ред.В.М.Гейця.-К.,2003. – 651 с. | Ч.І. ЗМ 1-2 |
| 4. Макроекономіка : Підручник / За ред. В,Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 851 с. | Ч. І. ЗМ -3 , Ч ІІ. ЗМ – 1 |
| 5. Панчишин С. Макроекономіка: Підручник.-К.,2001 | Ч. І. ЗМ -3 , Ч ІІ. ЗМ – 1 |
| 6. Базилевич В.Д. Мікроекономіка: підручник. К.: Знання, 2007. – 677 с. | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 7. Задоя А.О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. – К.: Знання, 2002. – 211 с. . | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 8. Нуреев Р.М. Курс микроэкономике: Учебник для вузов, -- 2-е изд., зим. – М.: Норма, 2005. – 560 с. | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо) | |
| 1. Крупка М.І. Основи економічної теорії / М.І. Крупка, П.І. Островерх, С.Лі. Реверчук. - К. : Альбіна, 2001.-344 с. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 2. Мочерний С.В. Основи економічних знань : підручник С.В. Мочерний. - К. : Академія, 2000. - 304 с. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 3. Экономическая теория : учебник [для студ. высш учеб. завед.] / под ред. В.Д. Камаева. -М.: Гуманит. издат. «Владос», 2001. - 640 с. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 4. Селищев А.С. Макроэкономика. – СПб.: Питер, 2001. – 448 с. | Ч. І. ЗМ -3 , Ч ІІ. ЗМ – 1 |
| 5. Тарасевич Л.С. Макроэкономика. – М.: Юрайт-Издат, 2003. – 650 с. | Ч. І. ЗМ -3 , Ч ІІ. ЗМ – 1 |
| 6. Тітьонко О.М. Система макроекономічного рахівництва. – К.: КНЕУ, 2002. – 188 с. | Ч. І. ЗМ -3 , Ч ІІ. ЗМ – 1 |
| 7. Гальперин В.М., Игнатьев С.М., Моргунов В.И. Микроэкономика: Учебник в 2-х частях. СПб.: Питер, 2001. | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 8. Макконнелл К., Брю С. Экономикс. Принципы, проблемы и политика. – М.: Инфра, 2000. – с. | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 9. Овчинников Г Микроэкономика, Конспект лекций. – СПб.: Питер, 2000. | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 10. Сборник задач по микроэкономике к «Курсу микроэкономике» Р.М. Нуреева / Гл. ред .д.эк.н., проф, Р.М. Нуреев. – М.: Норма, 2004. – с. 432 | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |
| 11. Селищев А.С. Практикум по микроэкономике. – СПб.: Питер, 2006. – 208 с. | Ч.ІІ. ЗМ 2 – 3 |

| Бібліографічні описи, Інтернет адреси | ЗМ, де застосовується |
|---|-----------------------|
| 3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо) | |
| 1. Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» (для студентів 1 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент») / Укл. : Решетило В.П., Єгорова О. Ю. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 21 с. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 2. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольної роботи з дисципліни «Основи економічної теорії» (для студентів 1 курсу денної і 2 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент». Укл. Єгорова А.О., Москвіна А.О. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 130с. | Ч.І. ЗМ 1- 2 |
| 3. Островський І.А., Тимофієва С.Б. Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Макроекономіка» для студентів 1 курсу денної форми навчання галузь знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки – 6. 030601 «Менеджмент». – Харків: ХНАМГ, 2009 – 36 с. | Ч.І. ЗМ 3 Ч П.ЗМ 1 |
| 4. Островський І.А., Тимофієва С.Б. Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Мікроекономіка» для студентів 2 курсу денної форми навчання галузь знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки – 6. 030601 «Менеджмент». – Харків: ХНАМГ, 2009 – 39с. | Ч П. ЗМ 2- 3 |
| 5. Макроекономіка: навч. Посібник /за ред. П.Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2009. – 295 с. | Ч.І. ЗМ 3 Ч П.ЗМ |
| 6. Національна економіка: навч. Посібник / за заг. Ред. НЗ5 В.П.Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2009. – 386 с. | Ч.І. ЗМ 3 Ч П.ЗМ 1 |
| 7. Тимофієва С.Б. Тексти лекцій з дисципліни «Мікроекономіка» для студентів 2 курсу денної та 3 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.140101 «Готельно-ресторанна справа», 6.030601 «Менеджмент». – Х: ХНАМГ, 2010. – 245с. | Ч П. ЗМ 2- 3 |
| 8. Тестовий контроль знань, умінь і навичок з модуля «Макроекономіка». Тестові завдання за змістовими модулями (для студентів усіх форм навчання. / Укл. Решетило В.П., Островський І.А., Тимофієва С.Б. – Х.:ХНАМГ, 2007 – 51с. (№). | Ч.І. ЗМ 3 Ч П.ЗМ 1 |
| 9. Тимофієва С.Б., Шекшуєв О.А. Мікроекономіка. Тексти лекцій та завдання до основних тем курсу (для студентів усіх форм навчання економічних спеціальностей). – Х.: ХНАМГ, 2004. | Ч П. ЗМ 2- 3 |
| 10. Тимофієва С.Б., Стадник Г.В. Тестовий контроль знань, умінь і навичок з модуля «Мікроекономіка». Тестові завдання за змістовими модулями (для студентів 2 курсу денної і 3 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки «Менеджмент організацій». Х.: ХНАМГ, 2006. (№493) | Ч.І. ЗМ 3 Ч П.ЗМ 1 |
| 11. Островський І.А., Тимофієва С.Б. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Макроекономіка» (для студентів 2 курсу денної і заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.140101 «Готельно-ресторанна справа», 6.030601 «Менеджмент» – Харків: ХНАМГ, 2009 – 55 с. | Ч.І. ЗМ 3 Ч П.ЗМ 1 |

| Бібліографічні описи, Інтернет адреси | ЗМ, де застосовується |
|--|-------------------------------|
| 12. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи та варіанти завдань з дисципліни «Мікроекономіка» (для студентів 2 курсу денної і 3 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030601 «Менеджмент» 1 2 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.140101»Готельно-ресторання справа») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: І.А. Островський, С.Б. Тимофієва. – Харків: ХНАМГ, 2009 - 120 с. | Ч.ІІ. ЗМ 2- 3 |
| 4. Ресурси інтернет | |
| Цифровий репозиторій ХНАМГ: http://eprints.ksame.kharkov.ua . | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.bank.gov.ua . | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.kmu.gov.ua | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.me.gov.ua | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.minfin.gov.ua | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.ssmc.gov.ua | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.worldbank.org.ru | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| http://www.ukrstat.gov.ua | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| Ліга Бізнес Ін форм // www.liga.net | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |
| Нормативні акти України // www.nau.kiev.ua | Ч.І. ЗМ 1 –3 Ч.ІІ. ЗМ 1 –3 |

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни
та робоча програма навчальної дисципліни
«Економічна теорія»
(для студентів 1 та 2 курсу заочної форми навчання
галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

Укладачі: **РЕШЕТИЛО** Валентина Петрівна,
ЄГОРОВА Ольга Юріївна,
БАТІСТОВА Оксана Ігорівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 216 Р

Підп. до друку 3.12.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 11 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,8

Зам. № 8850

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.